

ZIMNÍ DOBRODRUZI

V zimě utichne les, krajina se zklidní. Ale co jeho obyvatelé? Kam se poděli? Že je všude ticho a klid? Ani náhodou! Svědčí o tom stopy, které po sobě zanechali tvorové malí i ti velcí. Možná vedou ke krmelci, možná k zimním úkrytům... tak se vydejme za nimi!

Zasněženou krajinu ozařuje slabé světlo měsíce. Prasata a laně s jeleny putují ke krmelcům, aby si v době nouze přilepšily. Krásně zbarvení tetřívci i s nenápadnými slepičkami si najdou úkryt ve větvích stromů, když je chladněji, poslouží jim sněhová peřina. Strakapoud si zase zima nezima tluče do stromu to své „ratatatata!“ a občas se odváží do lidských zahrad ke krmítkům. Tam už je plno a hlučno! Různě zbarvené sýkorky se mezi sebou hašteří, která si pro sebe uloví víc semínek... Na to čeká veverka. Vykulí se z hnízda, vždyť i jí přijde vhod slunečnicová dobrotka. Život se nezastaví ani

pod zemí. V černočerné tmě norují krtci, jen se přemístili trochu níž, do spodních pater, kde mají svoje spížky plné žížíal. Veselo je i u vody a pod vodní hladinou. Rozverně vydry se s chutí sklouznou po sněhu – šup rovnou pod led pro dobrou rybičku. A co vlastně dělají ryby v zimě pod zamrzlými hladinami jezer a rybníků? Zavrtají se u dna pod rostliny a odpočívají. Pozor ale! Musejí být ostražitě před dravou štikou. Ta nelenoší, ani když je pod nulou.

Pro některá zvířata je zima obdobím klidu, které prospí ve svých hebce vystlaných pelíšcích. Ale pro jiná je obdobím nástrah a útrap. Aby ne. Vždyť musejí vzdorovat silným mrazům, nedostatku potravy a sněhovým bouřím. Naštěstí je příroda na zimu dobře vybavila. Ptáte se jak? Přece huňatými kožíšky a vědomím, že pospolu, pěkně v chumlu, je vždycky líp.

PRASE DIVOKÉ

Šedočerná prasata jsou čilá celý rok a ani zima pro ně nepřináší změnu rytmu jejich chrochtavého života. Žijí v početných rodinných tlupách. Stádo se vždy pohybuje spořádaně v zástupu a drží se vyšlapaných cestiček. Když se zešeří, celá tlupa se vydává z houštin lesa na pastvu. Hlasitě kvičí, dusají, chrochtají a mlaskají, jak si pochutnávají na žaludech, bukvicích i trávě. A když les a žaludy zapadnou sněhem? Pak stačí hrábnout párkrát kopytem, zarýt v zemi a na světě jsou hlízy a kořínky rostlin. Na začátku zimy se samotářští samci vydávají na námluvy a připojují se k samicím s mláďaty, aby se v březnu rodinka rozrostla o malá pruhovaná prasátka. Říká se jim „pyžamáci“, protože jejich kožíšek je béžově proužkovaný – jako pyžámko.

CELÝ SVĚT

MILUJE BAHENNÍ „KOUPELE“

JELEN

Bělostnými pláněmi se prodírá majestátní král lesa. Že nevíš, o kom je řeč? Přece o jelenovi! Hrdě si vykračuje a vystavuje všem na odiv své obrovitánské parohy. To bude jistě nejméně šestnáctěrák! Ještě nějakou chvíli si tuto ozdobu, díky níž získává úctu nejedné laňky, ponechá, ale ke konci zimy parohy shodí. Přestože je velmi plachý, se zimním hladem jeho ostražitost polevuje a na pastvu se vydává i přes den. V zasněžené krajině si nemůže moc vybírat, a tak vezme zavděk kůrou ze stromů nebo se vydá ke krmelci. Aby kruté období roku přečkal, musí se na podzim pořádně vykrmit a vyměnit srst. Ta do chladu je šedohnědá, hustší a dvakrát delší než letní. Jelen dobře ví, co ho spolehlivě zahřeje.

AMERIKA, ASIE A EVROPA

RODÍ OBVYKLE 1 MLÁDĚ V KVĚTNU

STRAKAPOUD VELKÝ

Na černobílého fešáka s červenou čepičkou si zima jen tak nepřijde. Jeho oblíbenou pochoutkou jsou totiž kromě nejrůznějších červíků a brouků i semena šišek. A tak když se hmyz před mrazem schová do štěrbin a skrýší, žaludy a veverčiny poztrácené oříšky zapadají sněhem, na stromech je šišek pořád víc než dost. Strakapoud a jeho menší příbuzní jsou šiškoví přeborníci... Když se potřebují dostat pod šupiny k semínkům nebo rozbít ořech, zaklíní si je do štěrbin v kůře stromu nebo do rozštípnutého pařezu. Šiška ani oříšek tak nikam nefrnknou a zobáček je hned plný téhle dobroty. Jakmile začne jaro bušit na dveře, strakapoud nezůstane pozadu. Bubnováním do stromů k sobě láká strakapoudí slečnu a odhání všechny rivaly.

TETŘÍVEK OBECNÝ

Když se drobní hlemýždi, červíci, mravenčí larvy a brouci schovají na zimu hlouběji do země, tetřívčí kohoutci a slepičky si je už k snědku nevyhrabou. Nezbyde jim tedy než vzít zavděk lesními plody a semeny stromů. Nejchladnější období roku přečkávají zahrabaní pod sněhovou poduškou, aby zbytečně neplýtvali energií. Ale jen co se trochu oteplí, stěhují se jinam. Ptáte se kam? Přece mezi košaté větve bříz! Tady si pěkně pospolu hřadují a sem tam si dobnou do chutných pupenů. S příchodem jara nastává nejslavnější tetřívčí čas – tok. V únoru se kohoutci vybarví do lesklého svatebního šatu a ještě před svítáním se pustí do zápolení. To provází zvuky jako pšoukání, bublání a kodrcání.

KROMĚ ISLANDU CELÁ EURASIE

KLADĚ 4–7 VAJEC

EVROPA A ASIE

SLEPIČKY JSOU REZAVĚ HNĚDÉ

SÝKORA KOŇADRA

Sýkory koňadry žijí v celé Evropě. Z chladnějších částí kontinentu se před velkými mrazy stěhují do teplejších zemí, v oblastech s mírnějším podnebím zůstávají celoročně, ale i tady se vydávají na toulky. V celých houfích spolu se sestřenicí modřinkou nebo babkou putují od krmítka ke krmítku. Kde je slunečnicová dobrota, tam je hned plno! Občas mezi nimi zahlédneš malého ptáčka s oranžovým bříškem a černým pruhem přes očka – to je brhlík. Moc dobře ví, že v dobré společnosti se zima lépe snáší. Sýkorky v Anglii si v dobách nouze počínají mazaně. Rozklovají víčka lahví s mlékem... a mňam, není nad jeho sladkou smetanu.

CELÁ EVROPA

HLASEM NAPODOBUJÍ JINÉ PTÁKY

TUČŇÁK CÍSAŘSKÝ

Největší z tučňáků žije v království věčného ledu až na samém konci světa – v Antarktidě. Je to jediný pták, který nikdy nešlápne nohou na suchou zem, vždyť všude, kam se podíváš, je jen voda a led. Hluběji ve vnitrozemí snese tučňáčí maminka jedno vejce a hurá na moře! Než se vrátí, opatruje a zahřívá vajíčko ve speciální kapse tatínek. Vždyť venku je až $-40\text{ }^{\circ}\text{C}$! Péče je to náročná, a tak se nediv, že trochu ztratí na váze. Představ si, když malý tučňák povyroste, jde do školky. Jeden dospělý má na starosti drobtinu a ostatní se mezitím vydávají na lov. Čím těsněji se k sobě malí tučňáčci tulí, tím je jim tepleji. Vprostřed je pochopitelně nejlíp, a tak se pravidelně střídají, aby na každého došlo...

ANTARKTIDA A PŘÍLEHLÉ OSTROVY

MILUJE RYBY A SÉPIE